

Наредба № 11

за управлението и надзора върху ликвидността на банките

(Приета от Българската народна банка на 1 март 2007 г.,
обнародвана в „Държавен вестник“, бр. 22 от 13 март 2007 г.)

Глава първа

Общи положения

Предмет

Чл. 1. (1) Тази наредба урежда изискванията за управление на ликвидността на банките и реда за упражняване на надзор от Българската народна банка (БНБ) върху ликвидността.

(2) Банките управляват ликвидността си по начин, който им гарантира, че редовно и без забава могат да изпълняват ежедневните си задължения както в нормална банкова среда, така и в условията на криза.

(3) За управлението на ликвидността всяка банка изгражда и използва система, основната цел на която е да поддържа ликвидни средства за обезпечаване несъответствията между входящите и изходящите парични потоци.

(4) Системата за управление на ликвидността на една банка включва:

1. правила и процедури за управление на ликвидността;
2. орган за управление на ликвидността, пряко подчинен на компетентния орган за управление на банката;
3. ефективна управленска информационна система.

Глава втора

Система за управление на ликвидността

Изисквания

Чл. 2. Системата за управление на ликвидността трябва да отговаря на следните изисквания:

1. банката да прилага одобрена от компетентния орган за управление политика за ежедневно управление на ликвидността, съответстваща на обема, особеностите на дейността и нивото на риск в банката;
2. компетентният орган за управление да е осигурил подходяща управленска структура за ефективно управление на ликвидността в съответствие с приетите правила и процедури;

3. да са определени лимити за ликвидни позиции по отделни времеви хоризонти, които се преразглеждат периодично;

4. управленската информационна система за наблюдение, измерване и контрол на ликвидния риск да обхваща нетните парични потоци и ликвидни позиции в левове и в най-използваните чуждестранни валути;

5. банката да поддържа необходимата степен на диверсификация на задълженията си и да осигурява ликвидни средства за изплащането им съобразно падежната им структура и пазарните условия;

6. банката периодично да провежда стрес-тестове, сценарийни анализи и оценка на ликвидността при неблагоприятни обстоятелства;

7. банката да осъществява вътрешен контрол върху управлението на ликвидността, който включва независим преглед и оценка на ефективността на системата, спазването на правилата за управление на ликвидността и на направените предписания.

Вътрешни правила

Чл. 3. (1) Компетентният орган за управление на всяка банка приема вътрешни правила за управление на ликвидността.

(2) Вътрешните правила за управление на ликвидността задължително съдържат:

1. принципите за управление на ликвидността с оглед нормално осъществяване на дейността на банката при сценарий „действащо предприятие“;

2. плановете за действие при неблагоприятни обстоятелства и сценарий „ликвидна криза“, които включват мерките, действията и съответните отговорности, които са необходими, за да осигурят оцеляването на банката, в случай, че тя е изправена пред ликвидна криза;

3. методите, използвани за управление на ликвидността, включително използваната методика за изчисляване на неснижаемия остатък по депозитите, както и описание на принципите, на които те се основават;

4. правомощията, структурата и състава на органа за управление на ликвидността;

5. задълженията на служителите и компетентните ръководни лица, отговорни за наблюдението, отчетността и управлението на ликвидността.

(3) Вътрешните правила, както и значителните промени в тях се представят на Българската народна банка в 10-дневен срок от тяхното приемане.

Орган за управление на ликвидността

Чл. 4. (1) Всяка банка създава орган за управление на ликвидността, пряко подчинен на компетентния орган за управление на банката и включва в състава си поне едно от лицата по чл. 10, ал. 1 от Закона за кредитните институции.

(2) Органът за управление на ликвидността отговаря за разработването и използването на системата за управление на ликвидността.

(3) Органът за управление на ликвидността подготвя планове за действие в случаи на непредвидено изтичане на парични средства, дължащо се на неочаквани събития или неблагоприятни обстоятелства.

(4) Органът за управление на ликвидността периодично представя на компетентния орган за управление на банката отчети за своите оперативни решения, включително и резултатите от периодично провежданите стрес-тестове. Компетентният орган за управление на банката периодично разглежда и оценява ефективността на тези решения.

Управленска информационна система

Чл. 5. (1) Информационната система за наблюдение на ликвидността на банката поддържа необходимата информация за текущо изчисляване на ликвидната позиция, като отчита ликвидния профил на банката и ликвидността на пазарите, на които банката оперира.

(2) Системата се основава на:

1. създаването и поддържането на таблица за падежната структура на активите, пасивите и задбалансовите позиции;

2. оценка на входящите и изходящите парични потоци; и

3. изчисляване на необходимия размер ликвидни активи.

Таблица за падежна структура

Чл. 6. (1) Органът за управление на ликвидността по чл. 4 създава и поддържа таблица за падежна структура на активите, пасивите, задбалансовите позиции и паричните потоци съгласно чл. 7, ал. 1.

(2) Информацията, съдържаща се в таблицата за падежната структура, се наблюдава и актуализира въз основа на ежедневен преглед, чрез който се преценяват краткосрочните и средносрочните ликвидни нужди на банката.

(3) Таблицата за падежната структура се състои от следните падежни интервали:

1. на виждане – до седем дни;

2. осем дни до един месец;

3. над един месец до три месеца;

4. над три месеца до шест месеца;

5. над шест месеца до една година;

6. над една година.

(4) Банката създава и поддържа отделни таблици за падежни структури при сценарий „действащо предприятие“ и при сценарий „ликвидна криза“.

(5) Сценарий „действащо предприятие“ е налице, когато в предстоящия едногодишен период банката не възнамерява или не изпитва необходимост

да намали или ограничи съществено своята дейност, функционира без затруднения в условията на стабилна банкова система и не са налице признаци за опасност от неплатежоспособност или ликвидна криза.

(6) Сценарий „ликвидна криза“ е налице, когато банката не може да изплаща своите изискуеми задължения или са налице индикации за загуба на доверие в нейната стабилност или в стабилността на банковата система като цяло, поради което съществува опасност от неплатежоспособност.

(7) Таблицата за падежна структура при сценарий „ликвидна криза“ се оценява в процеса на проверките на място по чл. 10, ал. 2, като при наличие на ликвидни проблеми банката може да бъде задължена да предоставя таблица на падежната си структура при сценарий „ликвидна криза“ по реда на чл. 9, ал. 2.

Оценка на паричните потоци

Чл. 7. (1) Всяка банка оценява своите входящи и изходящи парични потоци въз основа на:

1. времето до падежа за всеки отделен актив и пасив, чийто остатъчен срок до падежа е сигурен; и

2. прогнозиране на очакваните и вероятни потоци за елементите, чийто срок до падежа не е сигурен, включително задбалансови позиции.

(2) При прогнозирането на паричните потоци от активите, пасивите и задбалансовите позиции при сценарий „действащо предприятие“ банката взема предвид историческите данни за паричните потоци, коригирани с цел отчитане на сезонните колебания и преобладаващите икономически и пазарни условия.

(3) При сценарий „ликвидна криза“ паричните потоци на банката следва да бъдат съобразени с плановете ѝ за извънредни обстоятелства, включително продажба на активи и методи за финансиране, осигуряващи обслужването на изходящите парични потоци в близко бъдеще, породени от ускореното теглене на депозити и други очаквани плащания.

(4) Оценката на падежната структура при двата сценария се фокусира върху очакваните в краткосрочен и средносрочен план несъвпадения между изходящия и входящия поток за всеки падежен интервал от падежната структура и върху предположенията за фактическите и прогнозираните падежи на активните, пасивните и задбалансовите позиции. Когато входящите парични потоци в един падежен интервал превишават изходящите парични потоци от същия падежен интервал, излишъкът се разглежда като допълнителен входящ паричен поток за следващия падежен интервал, а когато е недостиг – като допълнителен изходящ паричен поток за следващия падежен интервал.

Ликвидни активи

Чл. 8. (1) Ликвидни активи на банката по смисъла на тази наредба са:

1. паричните средства и паричните салда при БНБ;
2. средствата по разплащателни сметки в други банки и междубанковите депозити до 7 дни;
3. търгуемите дългови ценни книжа, издадени от централни правителства или централни банки, които получават 20% или по-благоприятно рисково тегло, съгласно глава четвърта от Наредба № 8 на БНБ за капиталовата адекватност на кредитните институции;
4. държавните съкровищни бонове и облигации на Правителството на Република България, различни от тези по т. 3;
5. търгуемите дългови ценни книжа, издадени от институции, които получават 20 % или по-благоприятно рисково тегло, съгласно глава четвърта от Наредба № 8 на БНБ за капиталовата адекватност на кредитните институции;
6. търгуемите дългови ценни книжа, издадени от международни банки за развитие и международни организации, съгласно списъци № 1 и 2 от приложение № 3 на Наредба № 8 на БНБ за капиталовата адекватност на кредитните институции;
7. златото под формата на кюлчета или плочки с тегла, приети от пазарите за злато.

(2) Ликвидността на банката се следи въз основа на следните коефициенти:

1. коефициент на ликвидните активи – съотношението между сумата на ликвидните активи на разположение по ал. 1 и сумата на депозитите и другите задължения на банката;

2. коефициенти за ликвидност по падежни интервали – съотношението между сумата на активите (входящ паричен поток) за съответния падежен интервал плюс излишъка на нетния паричен поток от предходния интервал, към депозитите и другите задължения на банката (изходящ паричен поток) за същия падежен интервал; ако налице е недостиг на нетния паричен поток от предходния интервал, при изчисление на съотношението същият се прибавя към депозитите и другите задължения на банката (изходящ паричен поток).

(3) Ликвидността на банката се счита за приемлива, ако коефициентите за ликвидност по падежни интервали са не по-малки от 1, поне за първите два падежни интервала.

(4) Българската народна банка следи за размерите и състава на ликвидните активи на банките и при необходимост определя минимални коефициенти за ликвидност за всяка отделна банка, в съответствие с чл. 12, ал. 1.

Глава трета

Надзор върху ликвидността

Отчети

Чл. 9. (1) Банките са задължени ежемесечно да представят в БНБ отчети за ликвидността на банката като „действащо предприятие“, показващи прогнозираните парични потоци в левове, съответно левовата равностойност на активите и пасивите, деноминирани в чуждестранна валута. Отчетите трябва да бъдат изготвени и представени в БНБ до 15-о число на всеки месец.

(2) Ако БНБ установи, че дадена банка има съществен ликвиден проблем, който изисква незабавни мерки, подуправителят, ръководещ управление „Банков надзор“, може да задължи банката да представя ежеседмично или ежедневно отчет за ликвидност, изготвен на база на сценарий „ликвидна криза“, които да отразяват плановете ѝ за оцеляване.

(3) Всички отчети за ликвидността се одобряват и подписват от двама изпълнителни директори на банката.

Проверки на място

Чл. 10. (1) В процеса на проверките на място управление „Банков надзор“ оценява ефективността на системата за управление на ликвидността на банката, достоверността на представените отчети, диверсификацията на активите и пасивите и адекватността на ликвидността.

(2) Българската народна банка може да извършва проверки на място без предварително уведомление до банката за преглед и оценка на адекватността на:

1. прогнозираните нетни парични потоци при сценарий на ликвидна криза;
2. процедурите, заложен в плана за извънредни обстоятелства, които следва да бъдат приложени в случай на ликвидна криза; и
3. времето за оцеляване на банката, измерено чрез притежаваните от нея ликвидни активи.

Надзорна оценка на системата за управление на ликвидността

Чл. 11. Въз основа на информацията, събрана по реда на чл. 9 и 10, органите за банков надзор текущо оценяват управлението на ликвидността на всяка отделна банка, включително адекватността на стратегията за оцеляване на банката, ако бъде обект на масово теглене на депозити.

Принудителни мерки за въздействие и санкции

Чл. 12. (1) Когато отделна банка изпадне в ликвидни затруднения, подуправителят, ръководещ управление „Банков надзор“, може да определи за банката минимални коефициенти за ликвидност, които тя трябва да постигне в определен срок.

(2) Когато отделна банка нарушава изискванията на тази наредба или не е предприела оздравителните мерки, наложени ѝ от БНБ, подуправителят, ръководещ управление „Банков надзор“, може да наложи предвидените в чл. 103, ал. 2 от Закона за кредитните институции административни мерки и санкции за отстраняване на тези нарушения.

Преходни и заключителни разпоредби

§ 1. Тази наредба се издава на основание чл. 42 във връзка с § 13 от Закона за кредитните институции, приета е с Решение № 25 от 1.03.2007 г. на Управителния съвет на Българската народна банка и отменя Наредба № 11 за управлението и надзора върху ликвидността на банките (ДВ, бр. 125 от 1997 г.).

§ 2. Подуправителят, ръководещ управление „Банков надзор“, дава задължителни указания по прилагането на тази наредба.

